

להישמר מעצמנו

ספר חדש למירון ח. איזקסון:
הגיע הזמן להישמר מעצמנו

זהו ספר שירה יפה על התבגרות ואפילו על הזדקנות הדרגתית.* מקום שבו העולם הופך קטן יותר ויותר, זהיר מבחינת הדובר והחוויה שלו, כמו בשיר הפותח "הערה ראשונה באוזניך":

לגבי להקת הצפרים העוברת מעלינו:
בילדותי התפעלתי מאלה המובילות,
הן שמצירות למפה את עולמה.
בזקנתי אתרגש מאלה המכנסות בסוף,
כבר אינן רוצות להכריח אחרים.

ובתוך נותר לי להצביע על האמצעיות,
היו יכולות לצנח, היו יכולות לבטל
את החזית ואת הערף,

לקחת את השורה לעצמן עד הקרקע.

היו מתרות לבחר מנהיגים מותשים חדשים
אפילו להודיע על בטול המסע והעונות.

הרי נשמעת כאן נימה פוליטית בשירתו האניגמטית של איזקסון.

מירון ח. איזקסון פרץ אל עולם השירה בשנות השמונים-תשעים, אך עוד הספיק לצקת מים על ידיו של אצ"ג בשנות השבעים, כאשר משוררים דתיים כמותו וכגון אדמיאל קוסמן, אסתר אטינגר וחנה פנחס-כהן יצאו מתוך משנתו של הרב קוק והתחברו אל שירת דור המדינה שדוברה המרכזי והאידיאולוג הפואטי שלה היה כמובן נתן זך, החילוני למהדרין.

איזקסון התבלט בקבציו בשירה קוביסטית, שבורה, המפרקת ומאחדת בו-זמנית את מושג המשפחה והקרובים, את מושג היחיד בתוך הבית, מגלה טפח ומכסה טפחיים בשירים מאוד א-טונאליים. הרבה פעמים בשירתו מתפרקים העצמים

* מירון ח. איזקסון, *הגיע הזמן להישמר מעצמנו*, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2019

ואיברי האדם כדי לחפש מתחת מהו סוד הקיום והיקום, מה מניע אותנו ואת העולם כולו בתוך החי התזזיתי הזה. כך הוא כותב בשיר "אין לדעת" / כשמסר על פטירת אשתו/ בקש להשמע בקול שטרם / עבר בינו לבין שומעיו: / "אני לא יכל למסר את מותה/ באותו קול שהיה מבקש ממנה דברים". // אין לדעת אם נתקימה פונתו / כמו דבר שטות, שמסתבר להיות לבסוף שעה נכונה, / או אדם שהיה משכנע שרבים מביטים בו / ורק משום כך לא פזר את איבריו בחול. // בכל זאת היו עדין / המוני שמות מוכרים מוטלים לפניו / כדי שיודיע להם על מותה: / "נא להגיע בשעה מקדמת. רק כך / אכל לספר לכם כיצד נראות פניה החדשות". // כשחזר מפטירת רעייתו, / היו רגליו עסוקות בצעדים נסוגים משלהן. / עוברות למרצפת הבית הבאה / בלי להניח לקודמת.

איזקסון הוא משורר קטסטרופאלי וקוהלתי במהותו ולכן הוא מנסה לא אחת להרגיע את הסובב אותו בתוך השירים מפני הפורענות. אפשר לראות זאת בקריאת הכיוון בכל שער של הספר כאן. בראש כל שער מצוי ציטוט מן המקורות. מדי פעם צץ ציטוט ממשלי, ואפילו שיר השירים ותהילים, אך ברוב השערים הציטוטים הם מתוך קוהלת. לאיזקסון רומן מתמשך עם הספר התנ"כי הזה. בעבר כתב ספר בשם "עת לבקש" (1990) ובו מחזור שירים המתכתב עם הפסוקים הנודעים בקוהלת הבנויים על הנגדה, כאשר העת מסמל במקרה הזה לא זמן, אלא עידן: עת ללדת ועת למות, עת לטעת ועת לעקור נטוע, עת להרוג ועת לרפוא, עת לפרוץ ועת לבנות, עת לבכות ועת לשחוק, עת ספוד ועת רקוד, עת להשליך אבנים ועת פנוס אבנים, עת לחבוק ועת לרחוק מחבק, עת לבקש ועת לאבד, עת לשמור ועת להשליך, עת לקרוע ועת לתפור, עת לחשות ועת לדבר, עת לאהוב ועת לשנוא, עת מלחמה ועת שלום.

נראה כי ספר קוהלת הוא התנ"ך הקטן של איזקסון. תחושה של הבלות קיום עולה מחד גיסא מתוך השירים בספר החדש, ומאידך גיסא, בין השורות, עולה המחשבה האמונית כי החיים יקרים, יקרים מאוד, ולכן כדאי להיות זהירים בהם ולהישמר מעצמנו ומן המחשבות הגרעיניות והרעות המתרוצצות בקרבנו. שירת איזקסון תרה כל הזמן בין פירוק להרכבה סביב נקודת האיזון כמו בשיר היפה "מצאתי":

מצאתי בגופי את הידית הקטנה,
זאת שמושכים בה ואפשר
לגבּה במדות אחדות,
או לדחף עד שנמוכים ופראיים
כחיה המביטה מהרצפה.

לאחרונה גדלה בי הידית,
עשרות שנים היא רק הקשיבה
פנקדת מבט לגוף שהתארך
והתעמק והתכופף ואז נגעתי בה,

מירון ח. איזקסון

כְּמוֹ אִישׁ שֶׁלְרֵאשׁוֹנָה הִגִּיעַ
לְמָקוֹם בּוֹ הִתְגוֹרַר כָּל חַיָּיו.

וּמֵאֵז, הַיְדִית צוֹבֶטֶת אֶת עוֹרֵי
וּמִשְׁחַרְרַת אֶת הַצְמִצּוֹם שֶׁנָּח בִּי
כְּדֵי שְׂאוּכַל לַחֲבֹק אָדָם אַחֵר:
בְּתִמּוֹנָה מְאַחֵרֶת לֹא יֵדְעוּ
אִם זֶה יְדֵי מִנְחַת עַל כֶּתֶפוֹ
אוֹ הוּא בִּידָיו מִכְרִיבֵל אֶת עֲצָמוֹ.

מִצְאָתִי בִּי יְדִית קְטַנָּה
אַחֲרֵי שִׁילֵד אֶהוֹב שֶׁחֶק בִּי,
גַּם הִיא מְעַצְמוֹתִי פֶרְצָה
כְּשֶׁהֲרַמְתִּי אֶת כְּבֹדוֹ לְמַעַלָּה מִכְחוֹתִי”.

אצל איזקסון יש אזכורים ללשון המקורות ובכלל זכרי לשון, אך הוא אינו סתם מתנאה בהם. רק אם הם רלוונטיים לסובייקט הכותב, רק אם הם ממש נוגעים בבשר ובפשר המעשים – יעשה בהם שימוש. כמו למשל דמותו של אברהם אבינו כאב קדמון, לאיזקסון שירי אב רבים. השדה הסמנטי שלו הוא בעיקרון מאוד אלמנטרי וכולל: ראש, מוח, עצמות, קול – התפרקות התודעה דרך החומר. גם הדיאלוג עם האישה בשירים, הנמענת, נעשה תמיד דרך החומר. אצלו תמיד הגוף הוא זה השומר על הנפש. איזקסון, סתום ככל שיהא, הוא משורר פיזי. כמי שחלה בנערותו פיזית

בראשו ועשה תשובה מאז והפך אדם דתי מתון, הוא חושב הומאני כל חייו, ועושה בספר זה מעין חשבון נפש נוקב עם נפשו דרך גופו ורואה כי טוב. בסך הכול טוב. איזקסון שייך למי שמבקש לעמוד חזק באמצע. כאן! בתוך החברה האזרחית שלנו. מה שתומאס מאן היה מכנה האמן הבורגני התועה. הוא חש את משיכת הקצה, לאיזקסון ספר עבר הנקרא בשם זה "משיכת הקצה" (1994), אבל כמי שעומד כשופט במרכז תחרות משיכת חבל הוא אינו נענה לקצוות, על אף שהם מושכים, ומבקש להישאר איתן וזהיר באמצע, להבדיל ממשוררים בעלי תפיסות עולם אקסטרמימיות ההולכים עד הקצה ועל הקצה, ומוכנים בכתבתם ובקורות חייהם לפתוח את הווריד או העורק כדי לכתוב בדמם את שירם האחרון, א-לה סרגיי יסנין, או כאלה המקדשים את הבדידות. איזקסון יעדיף להישאר באמצע כבורגני תועה. הוא רואה בעמידה הזאת סוג של גבורה זהירה למול החיים והאתגרים שהם מציבים. כמו בשיר "ראש סגור":

עָקְרוּ שֶׁל הָרֵאשׁ לְהִשָּׂאֵר סָגוּר \ גַּם אִם רוּחוֹ חֲזָקָה מְאֹד \ אֲסוּר לְפִתּוֹחַ לֵה חֲלוֹן
בְּעֵצָם \ כִּי דְבָרִים אֵינִים יִשְׁפְּכוּ הַחוּצָה \ שְׁלֵא לְדַבֵּר עַל מָה שְׁעָלוּל לְחֵדֵר. \\
אֲפֹשֶׁר לְהִבְחִין מִיָּד \ גַּם בְּתַפְלִין שֶׁל רֵאשׁ \ בְּפִרְיִכוֹת הַפְּנִימִיּוֹת הַעֲזוֹת \ וּבְתַקְף
הַסָּגוּר, \ שְׁלֵא כְּמוֹ סְבוּבֵי תַפְלִין שֶׁל יָד \ שֵׁישׁ בֵּהֶם פֶּשֶׁרָה שֶׁל מְנַצְחִים פְּתוּחִים.
\\ הָרֵאשׁ חֲמוּר. פֶּעַם לַחֵץ הַדָּם שֶׁלִּי שִׁחְלָה \ וְכָל הַנְּעֻרוֹת שֶׁנִּבְחַלָּה מִמֶּנִּי \ תִּכְנְנֵנוּ
לְבָרַח מֵרֵאשִׁי. \ אֲבָל רֵאשִׁי סָרַב, אֲפֹלוּ הֵרִיץ אֶת עֵינָי \ מִצֵּד לְצֵד כְּדֵי שֶׁתִּלְחָץ
בְּמִקְוָמוֹ \ וְהוּא לֹא יִצְטָרֵף לְפִתּוֹחַ לְנִשְׁמָתִי אֶת \ הַדְּלֵת לְבָרַח. \\\ רֵאשִׁי אֶת הָעוֹלָם
פְּעִמִּים \ כְּשֶׁלְכָל עֵין הֵייתָה הַשְּׁקֵפָה שׁוֹנָה, \ אִזּוֹ הַתְּחַלְתִּי לְחַבֵּב רְגָעִים \ שֶׁבֵּהֶם
אֲנִי מְדַבֵּר בְּקוֹל עִם עֲצָמִי.

הספר בנוי שביעיות שירים: "שביעייה", "שביעייה". אין שמות לשערים, אלא ציון מספר השירים, כשבראש כל שער פסוקים מן המקורות, ספרי אמ"ת והמגילות האהובות על איזקסון, כאמור בעיקר קוהלת. הרצפים נעים סביב המספר הקדוש שבע. דא עקא, אצל איזקסון כמו אצל איזקסון, הקוביסטי והשבור, זה לא תמיד מסתדר, והוא נותר א-טונאלי גם בכמות השירים בכל שער, ולפעמים נשאר לו זנב שיר בחוץ ונצרת שמינייה וכותרת השער תהא אפוא "שמינייה" ולא שביעייה, ולעיתים הוא חסר את החוליה לרצף הנתון ונותר עם ששייה, וכותרת השער תהא אפוא "שישייה". כך הוא האנושי שאינו מתמטי, חורק ומדויק באופן חלקי.

בסוף הספר רצף ארוך יותר בן שלושה עשר שירים – עוד מספר קדוש ליהודים. כמו שבתוך השירים עצמם חלקי הנוף, החפצים והאיברים קמים עלינו כדי להמשיל לנו משל וללמד אותנו משהו רגעי על עצמנו, כך השירים המסתדרים בקבוצות באים לתת לנו תשובות לשאלות הנשארות תלויות ועומדות ובלתי פתורות, גם אחרי שקראת פעם ופעמיים את הספר היפה והמרתק הזה של המשורר ההגותי הזה, המעורר אותך תמיד לחשוב על חייך ועל מצבך בעולם, או בשפתו השירית האניגמטית של איזקסון: "יותר רעים ודוממים שונים/ מקנאים בסימני החיים של כולנו.." ("השפעה"). תחושה פרנואידית שכזו עולה מתוך הספר ואיזקסון מבקש מאוד להרגיע את עצמו ואותנו מפניה.